

Delo Kultura 11.jun.2015, str. 16:
naslov:

»Slovenija je majhna, njena **literatura** pa ne.«

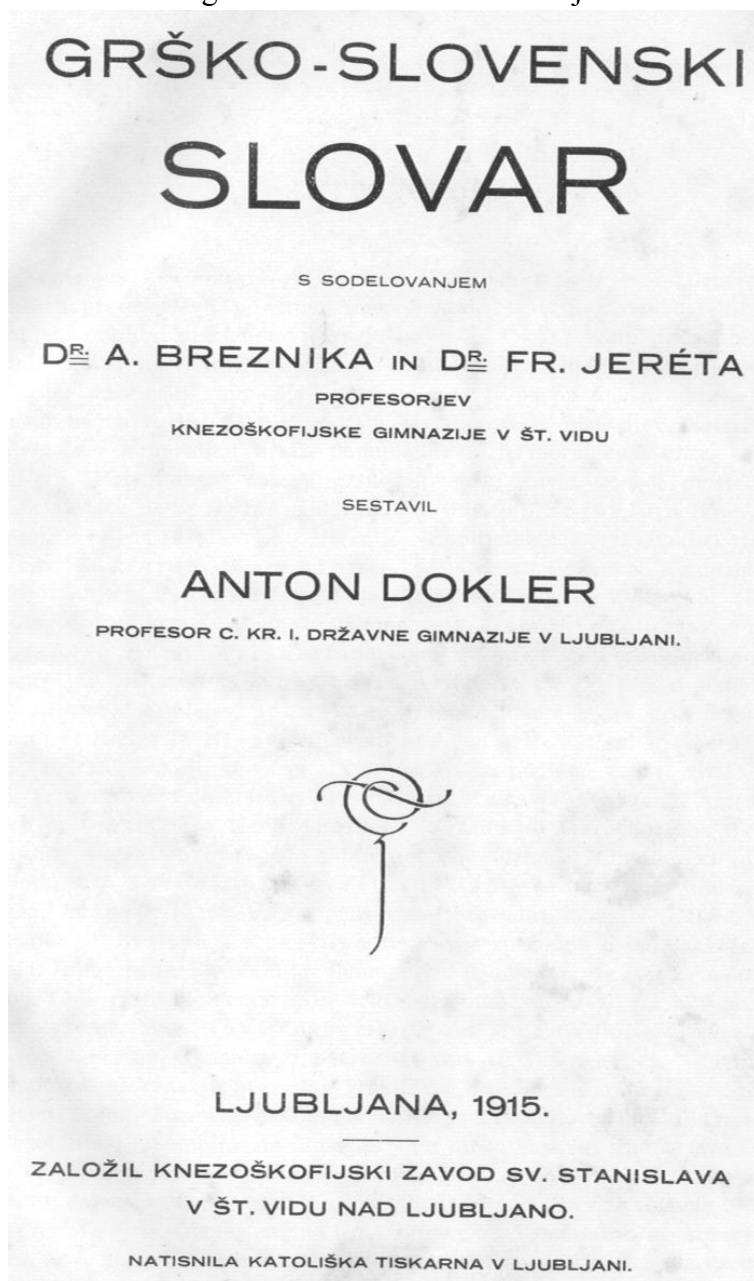
modificiram: →

"Slovenija je majhna, njena **kultura** pa ne?"

Ob 100-letnici izida velikega Grško-slovenskega slovarja

Za Slovence zelo pomemben kulturni dogodek je **pred 100 leti** izid velikega Doklerjevega Grško-slovenskega slovarja

originalna naslovna stran slovarja:



beležka iz l. 1915 in izvleček iz recenzije iz l. 1916 o izidu slovarja:

Čas 1915, letnik 9, št. 5, str. 296, Pod "Beležke"

<http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-O8JBY5R7/?query=%27source%3d%C4%8Dasopisje%27&browse=%C4%8Dasopisje&sortDir=DESC&sort=date&node=besedila&pageSize=25&fyear=1915&frelation=%C4%8Cas+%28Ljubljana%29> 1. PDF dokument (10 MB):

(ni podpisano, glede na 6 števil v letniku je št. 5 npr. izšla v oktobru 1915):
Grško-slovenski slovar. (S sodelovanjem dr. A. Breznika in dr. Fr. Jereta sestavil Anton Dokler. Ljubljana 1915. Založil knezoškofijski zavod sv. Stanislava. Str. XIII -f-8 4 8.) Za pouk grščine v slovenskem jeziku po naših gimnazijah do slej nismo imeli slovarja, zato je šolska oblast delala vedno težave. Te ovire poslej ne bo več. Slovar, in sicer izboren slovar imamo: skrbno sestavljen, etimološko obogaten, jezikovno lep, krasno tiskan; lahko smo ga veseli in zavod sv. Stanislava je lahko ponosen nanj. Ker je privzeto v slovar tudi besedje N. Z., bo slovar dobro služil tudi pri študiju sv. pisma.

Dom in Svet, Letnik XXIX, Štev. 1-2, str. 20-24 (25.01.1916)

<http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-W0DE0V8O/?fyear=1916&pageSize=25&frelation=Dom+in+svet+%28Ljubljana%29&query=%27rele%253dDom%2bin%2bsvet%2b%28Ljubljana%29%27> 1. PDF dokument (44 MB):

(nekakšna obsežna recenzija:)

Grško-slovenski slovar.

Dr. Janez Samsa.

Slovenski besednjak v obsegu 848 strani je tako redka prikazen, kakor cvetje bajne aloe, ki se pojavi menda vsakih sto let. In pa »Grško«-slovenski slovar! . . . V dobi, ko se tej preklicani grščini napoveduje vedno nova ofenziva in ko se ji prerokuje brezčastna smrt in splošna pozabljenost! Toda tu je; ne daleč od strelskih jarkov, skoro med granatami je zagledal luč sveta. Kdor pomisli na te težkoče, v katerih se je rodil, bo hvaležen vsem, ki so pripomogli k njegovemu postanku, četudi ga sam ne bo rabil. ...

... In tako ne bo nobene tudi zaželene ovire več, da bi se grščina ne mogla tudi v višji gimnaziji poučevati v materinščini.

Slovar je vsebinsko zelo bogat, slovenski jezik za tisti in današnji čas na zavidljivi višini - za današnji čas nekoliko arhaično; ob glavnem avtorju klasičnem filologu sta svoj znaten prispevek dala etimolog-slovničar Anton Breznik (1881-1944) in leksikolog, jezikoslovec ter prevajalec Fran Jerè (1881-1958), pa še nekateri drugi; 17,5×27 cm - XIII+848 strani

- ob koncu predgovora je Anton Dokler zapisal: "V Ljubljani, meseca aprila 1915"; datum (mesec) prihoda iz knjigoveznice* in naklada nista znana - slovar je verjetno izšel med aprilom in oktobrom 1915, tj. v času 1. svetovne vojne; kljub 1. in 2. svetovni vojni - zadnja je slovenski knjigi bila izrazito nenaklonjena, sovražna - se je ohranilo kar nekaj izvodov te, 1. izdaje; o nakladi najbrž ni več možno ugibati. Po ukinitvi klasičnih gimnazij l. 1959 (zadnji maturanti l. 1965) je nekaj izvodov te naklade odšlo v papirniške mline.

*Morda ravno okoli 8.okt.2015, morda že septembra ali kaj prej, je minilo točno 100 let, odkar je Grško-slovenski slovar prišel v roke uporabnikom.

Iz življenja Antona Doklerja: roj. l. 1871 v Višnji vasi pri Celju, gimnazijo obiskoval v Celju in Novem mestu, klasično filologijo končal l. 1896 na Dunaju, nato je bil profesor na gimnaziji v Kranju in Ljubljani, l. 1917 je postal ravnatelj moškega učiteljišča v Ljubljani, poleg grščine se je ukvarjal tudi z latinskimi besedili, l. 1913 je Grško-slovenski slovar rokopisno končan in l. 1915 (po 7 letih dela) izide, leta 1938 je bil urednik literarne revije Dom in svet, umrl je leta 1943, pokopan je na Žalah v Ljubljani

<http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi174549/>

<http://www.termania.net/slovarji/6/grsko-slovenski-slovar>

https://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Anton_Dokler_1920s.jpg

fotografija A. Doklerja iz l.1920:



(1871-1943)



<http://grobovi.zale.si/si/Home/Preview?Names=Anton%20Dokler&OnlyFamus=True&IsComplex=True&Uid=e395c76e-ffac-4817-8f0a-2328f7a59a26>

Ponatisi:

l.1999 pri CZ fotomehanični ponatis;

l.2015, soizdajatelja IzSJFR ZRC SAZU + Deželni šolski urad FJK za slovenske šole, izide nov: Šolski grško-slovenski slovar, naklada 500 izvodov, avtorja Anton Dokler, Matej Hriberšek (in sodelavci), posodobljen, izključno za šolski pouk v Italiji (17×23,5 cm - 918 strani - podobno kot izdaja l. 1915), ni v prosti prodaji;

Šolski grško-slovenski slovar

Avtorja: Anton Dokler, Matej Hriberšek
Barbara Zlobec Del Vecchio, Živa Borak

Leto: 2015

Urban Debevc, Julija Hoda, Gašper Kvartič,
Jan Peternej, Primož Ponikvar

- g.dr. Hriberšek je docent na Oddelku za klas. filologijo FF v Lj. -

<http://zalozba.zrc-sazu.si/p/1142> **UVOD** (uvodno k izdaji 2015)
posodobitve, izboljšave slovarja: popravki napak in dopolnila, grška etimologija, poslovenjena imena, razširjeno slovensko besedišče, izloženo zastarelo in odvečno, ... opisi, zgodovina od l. 1550 ... 1867 ...1915 do 2015; - opisano v internetno dostopnih straneh;
l.2017 se obeta nova izdaja, v prosti prodaji

http://zalozba.zrc-sazu.si/sites/default/files/slovar_gr_vzorec_0.pdf
<http://isjfr.zrc-sazu.si/sl/publikacije/solski-grsko-slovenski-slovar#v>

Žal ni primerljivega Slovensko-grškega slovarja.

ŠOLSKI GRŠKO-SLOVENSKI SLOVAR

Na osnovi slovarja Antona Doklerja iz leta 1915 posodobil Matej Hriberšek z Barbaro Zlobec Del Vecchio, Živo Borak in drugimi sodelavci, Ljubljana 2015

Založba ZRC, oblikovalec naslovne strani Brane Vidmar
naslovna stran slovarja:



33

ἀ-βοήθητος

A

A, α

A, α (ἄλφα) alfa, prva črka grškega alfabeta; *pren.*: začetek NT; kot številka: α' = 1; α = 1000

ἀ- *predpona*: **1.** *alpha priv.* = ne-, brez (*pred začetnim samoglasnikom naslednje besede* ἀν-) ἀ-τιμος, ἀν-άλτιος [*Et.*: nastalo iz *ide.* *h₁, *lat.* in-, *germ.* (got. in *nem.*) un-, *sl.* je- (iz *e-), ne-je-voljen, ne-je-veren; *prim. lat.* in-nocēns, *nem.* un-schuldig]; **2.** *alpha copul.* [iz *h₁-, *σα-, *ide.* *sm- = 'skupno', 'skupaj', 'so-', *lat.* sem-, sim-, *sl.* sam = *lat.* ipse, sōlus] ἀ-πλοῦς, *lat.* simplex; ἀ-πας; **3.** *alpha prothet.*: ἀ-στήρ [*prim. lat.* stella (iz *ster-la), *nem.* Stern, *gr.* ἀ-μέλγω, *sl.* molzem]

ἀ (dor.) = ἄ (člen) · ἄ (dor.) = ἄ (nron. relat.) ·

Evboja s starejšim imenom Abantida (Ἀβαντίς)

ἀ-βαρής 2 (βάρος) netežak, nenadležen NT

ἀ-βασάνιστος 2 (βασανίζω) nepreizkušen, brez pretresa, brez (natančne) preizkušnje

ἀ-βασίλευτος 2 (βασιλεύς) brez kralja, brez vladarja, neodvisen, samostojen

ἀ-βατος 2 (βαίνω) **1.** brezpoten, neprehoden (*o reki*); **2.** nedostopen, svet (kamor ne sme nihče stopiti), ψυχή čist, nedolžen; *subst.* τὰ ἀβατα posvečen kraj, svetišče

ἄββα oče NT

Ἀβδηρα, ὠν, τὰ Abdera, mesto v Trakiji; *preb.*

Ἀβδηρίτης, ου, ὁ Abderit, Abderec; *pren.*

Όμηρος: ΊΛΙΑΔΟΣ

μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος
ούλομένην, ἣ μυρὶ Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε,
πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἀΐδι προΐαψεν
ἡρώων, αὐτοὺς δὲ ἐλώρια τεῦχε κύνεσσιν
οἰωνοῖσί τε πᾶσι, Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή,
ἔξ οὔ δὴ τὰ πρῶτα διαστήτην ἐρίσαντε
Ἄτρεΐδης τε ἄναξ ἀνδρῶν καὶ δῖος Ἀχιλλεύς.

τίς τ' ἄρ σφωε θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι;

Homer: Iliada, poslovenil Anton Sovrè, DZS, Ljubljana, 1965:

Pesem, boginja, zapoj, o jezi Pelida Ahila,
srdu pogubnem, ki silo gorja prizadel je Ahajcem:
množico duš močnih upotil je v Hadove dvore,
duš junakov, a trupla pesòm prepustil je v žrtje,
pticam ujedam za plen: tako sklep Zeusov je tekel,
prav do dne, ko stopila v razdvoj sta po burji prepira
vojvoda mož, Atrid, in po rodu odlični Ahiles.

Kdo med bogovi pognal ju je v spor, nahujskal k spopadu?
Sin Letóe in Zeusa: saj ta, ogorčen na kralja,
vnel je po taboru kugo strašnó, da so padale trume,
ker je duhovnika Hrisa sramotno ponižal Atrides.

DOMOLJUBJE (patriotizem): Termopile 481 A.C., Simonid:

ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε
κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Dic hospes Spartae, nos te hic vidisse iacentes,
dum sanctis patriae legibus obsequimur.

Povej, tujec Spartancem, da si nas videl tukaj ležati,
ko smo se pokoravali svetim zakonom domovine!

Herodot iz Halikarnasa, Zgodbe, poslovenil Anton Sovrè, SM, Ljubljana, 2003 str. 575.

[https://books.google.si/books?id=avXX4WBUnPkC&pg=PA70&lpg=PA70&dq=tujec+](https://books.google.si/books?id=avXX4WBUnPkC&pg=PA70&lpg=PA70&dq=tujec+%C5%A0partancem&source=bl&ots=AQqqHPLQFj&sig=VAb0aZ7cx21sxf_AQXDfG-uay0A&hl=sl&sa=X&ved=0CCoQ6AEwAmoVChMImYmbg4m3yAIVBTcUCh3Uqw09#v=onepage&q=tujec%20%C5%A0partancem&f=false)

[AQC5%A0partancem&source=bl&ots=AQqqHPLQFj&sig=VAb0aZ7cx21sxf_AQXDfG-uay0A&hl=sl&sa=X&ved=0CCoQ6AEwAmoVChMImYmbg4m3yAIVBTcUCh3Uqw09#v=onepage&q=tujec%20%C5%A0partancem&f=false](https://books.google.si/books?id=avXX4WBUnPkC&pg=PA70&lpg=PA70&dq=tujec+%C5%A0partancem&source=bl&ots=AQqqHPLQFj&sig=VAb0aZ7cx21sxf_AQXDfG-uay0A&hl=sl&sa=X&ved=0CCoQ6AEwAmoVChMImYmbg4m3yAIVBTcUCh3Uqw09#v=onepage&q=tujec%20%C5%A0partancem&f=false) str. 70 151010

Oto Lutar et al., Zgodovina historične misli, ZRC SAZU, 2006; Herodot, Zgodbe

Tujec, ko prideš v Sparto, povej, da še zmeraj ležimo
v klancu stražarji zvesti, kakor je vêlel ukaz.

Na spomeniku v Termopilah 1955/68, Leonidas Kserksu:

ΜΟΛΩΝ ΛΑΒΕ, μολὼν λαβέ

Pridi in vzemi! (Razoroži me!)

zbral in izbral, okt.2015 / marec 2016

Marijan Koželj
mn.kozelj@gmail.com

*Hvaležen sem Vam vsem,
Boštjan Roblek, Blaž Otrin, Maja Dokler, Bogdana Mesojedec, Marija Blažej,
Barbara Svetina, Petra Vide, Aleš Pogačnik, Matej Hriberšek, ...,
ki ste mi pomagali, da sem pripravil predstavitev
Grško-slovenskega slovarja in
njegovega glavnega avtorja Antona DOKLER-ja, klasičnega filologa.*

Marijan Koželj